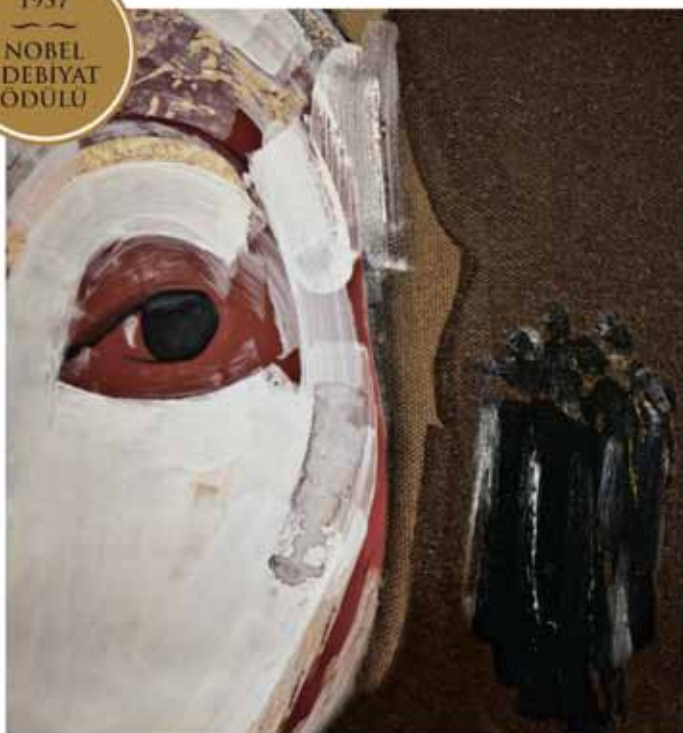

ALBERT CAMUS

YABANCI

1957
—
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: SAMİH TİRYAKİOĞLU

❤
CAN

50.
BASKI

ALBERT CAMUS
YABANCI

L'Étranger, Albert Camus

© 1942, Éditions Gallimard, Paris

© 1981, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1981

50. basım: Ocak 2015, İstanbul

Bu kitabın 50. baskısı 20000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com; © Shutterstock / Engin Korkmaz

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1570-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

ALBERT CAMUS
YABANCI

ROMAN

1957 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Fransızca aslından çeviren

Samih Tiryakioğlu

Albert Camus'nün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Mutlu Ölüm, 1991

Tersi ve Yüzü, 1992

Yolculuk Günlükleri, 1993

İlk Adam, 1994

Yaz, 1994

Başkaldıran İnsan, 1995

Düğün / Bir Alman Dosta Mektuplar, 1995

Sürgün ve Krallık, 1996

Sisifos Söyleni, 1997

Veba, 1997

Düşüş, 1997

ALBERT CAMUS, 1913 yılında Cezayir'de dünyaya geldi. Cezayir Üniversitesi'nde sürdürdüğü felsefe öğrenimini sağlık nedenleriyle yarıda bıraktı. 1938'de Paris'e gitti, ilk yapıtları *Tersi ve Yüzü* ve *Düğün* bu dönemde yayımlandı. Edebiyat dünyasına asıl girişini, 1942'de yayımlanan *Yabancı* adlı romanı ve *Sisifos Söyleni* başlıklı felsefi denemesi belirledi. Birbirini tamamlayan bu iki yapıtta, varoluşçu izler taşıyan "saçma" felsefesini geliştirdi. *Başkaldıran İnsan, Yaz, Sürgün* ve *Krallık* isimli eserleriyle hem edebiyat hem de düşünce alanlarında yetkinliğini kanıtladı. *Mutlu Ölüm* ve *İlk Adam* adlı romanları ölümünden sonra yayımlandı. 1957'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülen ve bugün XX. yüzyıl edebiyat ve düşünce dünyasının en önemli adlarından biri kabul edilen Albert Camus, 1960 yılında bir trafik kazasında yaşamını yitirdi.

SAMİH TIRYAKIOĞLU, 1909'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdikten sonra uzun yıllar gazetecilik ve çevirmenlik yaptı. *Hürriyet* gazetesinin yazışları müdürlüğünü üstlendi, Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) başkan vekilliği görevinde bulundu. Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Stendhal, Émile Zola, Victor Hugo, Joseph Kessel, Jean-Paul Sartre, Albert Camus gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Tiryakioğlu, 1995 yılında öldü.

Birinci bölüm

1

Bugün annem öldü. Belki de dün, bilmiyorum. Bakımevi'nden bir telgraf aldım:

Anneniz öldü. Cenazesi yarın kaldırılacak.

Saygılar

Bundan pek bir şey anlaşılıyor. Belki dün ölmüştür.

Bakımevi, Cezayir'den seksen kilometre uzakta, Marengo'da. Saat 2'de otobüse bineceğim ve öğleden sonra orada olacağım. Böylelikle geceyi annemin tabutu başında geçireceğim, yarın akşam da dönmüş olacağım. Patron dan iki gün izin istedim, böyle bir mazeret karşısında izin vermezlik edemezdi. Ama pek de memnun görünmüyordu. Hatta ona, "Kabahat bende değil," dedim. Cevap vermedi. O zaman, "Keşke böyle demeseydim," diye düşündüm. Nihayetine, ondan özür dilemeye mecbur değildim ki. Hatta daha ziyade onun bana başsağlığı dilemesi gerekirdi. Fakat bunu herhalde öbür gün, beni yas tutarken görünce yapacak. Şimdilik annem sanki ölmemiş gibi. Gömüldükten sonra ise, tersine, bu iş sona ermiş ve daha resmî bir hal almış olacak.

Saat 2’de otobüse bindim. Hava çok sıcaktı. Her zamanki gibi Céleste’in lokantasında yemek yedim. Herkes bana çok acıyordu. Céleste, “Annenin yerini kimse tutamaz,” dedi. Giderken, beni kapıya kadar geçirdiler. Emmanuel’in odasına kadar gidip ondan bir siyah kravatla bir de siyah pazubent ödünç almak gerektiği için, biraz sersemledim. O da, birkaç ay önce amcasını kaybetmişti.

Otobüsü kaçırmamak için koştum. Herhalde bu acele koşuş yüzünden, üstelik buna otobüsün, sarsıntısı, benzinin kokusu, yolla gökyüzünün güneşten parıldayışı da eklenince, içim geçti. Hemen hemen bütün yol boyunca uyumuşum. Uyandığımda, bir askerden yana yığılmıştım. Bana gülümsedi, “Uzaktan mı geliyorsunuz?” diye sordu. Fazla konuşmamak için, “Evet,” dedim.

Yurt, köyden iki kilometre uzakta. Yolu yürüdüm. Hemen annemi görmek istedim. Fakat kapıdaki görevli bana, “Önce Müdür’e çıkmamız lazım,” dedi. Müdür’ün işi olduğu için biraz bekledim. Ben beklerken kapıcı sürekli konuştu, sonra Müdür’ün karşısına çıktım. Beni bürosunda kabul etti. Ufak tefek bir ihtiyardı, yakasında *Légion d’honneur* madalyası vardı. Berrak gözleriyle bana baktı. Sonra elimi sıktı, ama o kadar uzun zaman tuttu ki nasıl geri çekeceğimi bir türlü bilemedim. Bir dosyayı inceledikten sonra, “Madam Meursault buraya üç yıl önce geldi, onun tek dayanağı sizsiniz,” dedi. Bana serzenişte bulunduğunu sandım, ona açıklama yapmaya başladım. Ama sözümü kesti, “Kendinizi haklı göstermeye çalışmanıza lüzum yok evladım,” dedi. “Annenizin dosyasını okudum. Onun ihtiyaçlarını karşılayacak kadar paranız yoktu. Annenizin bir bakıcıya ihtiyacı vardı. Mütevazı bir aylığınız var. Neticede, o, burada hayatından daha memnundu.” Ben, “Evet, Müdür Bey,” dedim. O, “Hem biliyor musunuz, arkadaşları da vardı burada, kendi yaşında kimseler. Anneniz onlarla eskilere ait şey-

ler hakkında konuşmak imkânını buluyordu. Siz gençsiniz, sizinle canı sıkılırdı,” diye ekledi.

Gerçekten de öyleydi. Evdeyken annem, bütün zamanını hiç ses çıkarmaksızın arkamdan bakmakla geçirirdi. Yurda gelişinin ilk günlerinde sık sık ağlamıştı. Fakat alışkanlık yüzündendi bu. Birkaç ay sonra da, onu yurttan çıkarsalar bu yüzden ağlayacak duruma gelmişti. Hep alışkanlık yüzünden. Biraz da bu nedenledir ki, son yıl içinde yurda hemen hemen hiç gitmez oldum. Ayrıca, bütün pazar günüm zıyan oluyordu, üstelik otobüse binmek, bilet almak, iki saat yol tepmek de cabası.

Müdür, bana başka şeyler de söyledi, ama artık onu neredeyse hiç dinlemiyordum. Sonra, “Annenizi görmek istersiniz herhalde?” dedi. Hiçbir şey söylemeden ayağa kalktım, o da kapıya doğru önüm sıra yürüdü. Merdivende, “Onu bizim küçük morga kaldırdık,” diye izah etti. “Ötekiler üzülmesinler, diye yapıyoruz bunu. Bakımevindekilerden biri öldü mü, ötekiler iki-üç gün gergin oluyor. Bu da işlerimizi güçleştiriyor.” Bir sürü ihtiyarın, küçük gruplar halinde toplanmış konuştukları bir avludan geçtik. Biz geçerken susuyorlardı. Arkamız sıra konuşmalar yeniden başlıyordu. Boğuk papağan ötüşlerini andıran seslerdi bunlar sanki. Küçük bir binanın kapısına geldiğimizde, Müdür yanımdan ayrıldı, “Bana müsaade Mösyö Meursault,” dedi. “Bir arzunuz olursa büromdayım. Cenaze törenini yarın saat 10’da yapmayı kararlaştırdık. Böylelikle geceyi rahmetlinin başında geçirme imkânını bulursunuz, diye düşündük. Ha, az daha unuttuyordum. Anneniz arkadaşlarına sık sık dinî törenle gömülmek istediğini söylemiş galiba. Ben bunun için gerekenleri yaptım ama, sizi de bilgilendireyim dedim.” Müdür’e teşekkür ettim. Annem ateist bir kadın değildi ama, sağlığında dinle uzun boylu alışverişi olmamıştı.

İçeriye girdim. Burası, çok aydınlık bir salondtu. Du-

varlar beyaza boyanmıştı, salonun tavanında bir pencere vardı. Eşyası, sandalyelerle “X” biçiminde kaidelerden ibaretti. Bu kaidelerden iki tanesi ortada duruyordu, üstünde de kapağı kapalı bir tabut vardı. Ceviz rengine boyanmış tahtaların üzerinde, yalnız yarı yarıya gömülü parlak vidalar görülüyordu. Tabutun yanında sırtına beyaz iş gömleği giymiş, başına alacalı bir örtü örtmüş bir Arap hastabakıcı kadın vardı.

O sırada, kapı görevlisi de peşim sıra içeriye girdi. Koşmuş olmalıydı. Biraz kekeleyerek, “Tabutu kapadık, ama vidaları çıkarayım da annenizi görün,” dedi. Tabuta yaklaşıyordu ki, onu durdurdum. “Görmek istemiyor musunuz?” diye sordu. “Hayır,” dedim. Durdu, ben de huzursuz oldum çünkü böyle bir şey söylemenin hiç doğru olmadığını anlıyordum. Az sonra yüzüme baktı, “Neden?” diye sordu bana, ama sesinde sitemli bir ifade yoktu, sırf sebebini öğrenmek istiyor gibiydi. Ben, “Bilmem,” dedim. O zaman beyaz bıyığını burdu, yüzüme bakmadan, “Anlıyorum,” dedi. Adamın açık mavi gözleri, biraz kırmızıca bir teni vardı. Bana bir iskemle verdi, kendisi de benim biraz gerimde oturdu. Hastabakıcı kadın ayağa kalkıp kapıya yöneldi. O sırada kapı görevlisi, “Yüzünde çıban var,” dedi. Ben anlayamadığım için hastabakıcıya baktım, gözlerinin altından başlayıp başını çepeçevre dolaşan bir sargı bulunduğunu gördüm. Bunun hizasında sargı düzleşiyordu. Yüzünde yalnız sargının beyazlığı görülüyordu.

Kadın gidince, kapı görevlisi, “Sizi yalnız bırakayım bari,” dedi. Ne türlü bir hareket yaptım pek bilmiyorum, ama gitmedi, arkamda ayakta durdu. Böyle ensemde durması beni sıkıyordu. Salonu güzel bir öğleden sonra ışığı doldurmuştu. İki tane eşekarısı camekâna doğru uçup uçup vızıldıyordu. Yavaş yavaş uykumun geldiğini hissediyordum. Kapı görevlisine doğru dönmeden, ona, “Siz bu-

raya geleli çok oldu mu?” dedim. Sanki benim bu sorumu bekliyormuş gibi, hemen cevap verdi: “Beş yıl oluyor.”

Sonra da uzun uzun gevezelik etti. Birisi çıkıp da ona günün birinde Marengo Bakımevi’nde kapı görevlisi olacağını söylese çok şaşarmış. Altmış dört yaşındaymış, Parisliymiş. O sırada sözünü kestim, “Ya, buralı değilsiniz demek?” dedim. Sonra da, beni Müdür’ün yanına götürmeden önce annemden bahsetmiş olduğunu hatırladım. Bana, “Annenizi hemen gömmek lazım,” demişti. “Çünkü hele burada, ovada hava çok sıcaktır.” İşte o zaman, bana Paris’te yaşadığını, orayı bir türlü unutamadığını söylemişti. “Paris’te ölümler üç, bazen dört gün gömülmeden durur. Burada ise vakit yoktur, insan daha ölüm düşünceğine alışmadan cenaze arabasının peşine takılmak zorunda kalır,” demişti. Karısı da ona, “Sus, Mösyö’ye söylenecek şeyler değil bunlar,” diye çıkmıştı. Bunun üzerine ihtiyar kızarıp bozarmış, özür dilemişti. Ben de söze karışarak, “Yok canım, yok canım,” demiştim. Adamın anlattıklarının doğru ve ilgi çekici olduğu fikrindeydim.

Küçük morgda, ihtiyar bana huzurevine muhtaç sıfatıyla girdiğini söylemişti. Eli ayağı tuttuğu için bu kapıcılık işine talip olmuştu. Ona, “Siz de aşağı yukarı buranın sakinlerinden biri sayılırsınız,” dedim. “Hayır,” dedi. Bakımevi sakinlerinden söz ederken, “onlar”, “ötekiler” ve daha seyrek olarak “ihtiyarlar” deyişindeki edayı görerek şaşmışım. Halbuki bunların bazıları ondan yaşlı da değillerdi. Ama tabii aynı şey değildi bu. O kapı görevlisiydi ve bir dereceye kadar, ötekiler üzerinde bazı haklara sahipti.

O sırada hastabakıcı kadın içeriye girdi. Birdenbire akşam olmuş, tavan penceresinin üzerinde gecenin karanlığı koyulaşmıştı. Kapı görevlisi düğmeyi çevirdi ve ışığın aniden parlamasıyla gözlerim kamaştı. Kapı görevlisi yemek için beni yemekhaneye davet etti ama,

karnım aç değildi. O zaman, “İsterseniz size bir fincan sütlü kahve getireyim,” dedi. Sütlü kahveyi çok sevdiğim için kabul ettim, kapıcı da biraz sonra bir tepsiyle geri geldi. Kahveyi içtim. O zaman canım sigara içmek istedi ama çekindim, çünkü annemin başucunda böyle bir şey yapmak doğru olur mu, bilmiyordum. Sonra düşündüm. Hiçbir önemi yoktu bunun. Kapı görevlisine de bir sigara ikram ettim, beraberce içtik.

Bir ara bana, “Biliyor musunuz,” dedi, “annenizin arkadaşları da gelip onun cenazesini bekleyecekler. Âdet böyledir. Gideyim de iskemle ve kahve getireyim.” Görevliye, “Şu lambaların birini söndürsek,” dedim. Işığın, beyaz duvarlar üzerindeki parıltısı beni yoruyordu. Bunun mümkün olmadığını söyledi. Tesisatı böyle yapmışlar: Lambaların ya hepsi yanarmış ya hepsi sönermiş. Ondan sonra da artık aldırmadım ona. Dışarıya çıktı, geri geldi, iskemleleri sıraladı. Bunlardan birinin üzerine bir *cafetière*¹ etrafına da fincanlar yerleştirdi. Sonra annemin tabutunun öbür tarafına geçerek karşıma oturdu. Hastabakıcı dip tarafa oturmuş, arkasını dönmüştü. Ne yaptığını görmüyordum ama kollarının hareketine bakılırsa yün örüyordu galiba. Hava ılıktı, kahve içimi ısıtmıştı, açık kapıdan içeriye gecenin ve çiçeklerin kokusu giriyordu. Galiba biraz da uyukladım.

Giyisilerin hışırdama sesiyle uyandım. Gözlerimi kapamış olduğum için salon bana daha göz kamaştırıcı bir beyazlıkta göründü. Önümde tek gölge yoktu ve her eşya, her köşe, bütün eğri ve yuvarlak çizgiler gözlerimi yoran bir sertlikle belirmekteydi. İşte tam o sırada annemin arkadaşları içeriye girdiler. On kişi kadardılar ve bu göz kamaştırıcı ışığın içinde sessizce kayıp gidiyorlardı.

1. (Fr.) Kahve hazırlamada kullanılan alet, *french press*. (Y.N.)

İskemlelerin hiçbirini gıcırdatmadan hepsi oturdular. Onları daha önce kimseyi görmediğim kadar iyi görüyordum, yüzlerinin, elbiselerinin hiçbir noktası gözümünden kaçmıyordu. Bununla beraber, seslerini duymuyordum ve gerçekten var olduklarına güçlkle inanmaktaydım. Hemen bütün kadınlar önlük takmıştı, önlüklerin bellerini sıkın kemerleri, karınlarının şişliğini daha da meydana çıkarıyordu. Yaşlı kadınların böylesine göbekli olabileceklarine o zamana kadar hiç dikkat etmemiştim. Erkeklerin hemen hepsi çok zayıftı, ellerinde baston vardı. Yüzlerinde beni şaşkırtın şey şuydu: Gözlerini görmüyordum da, bir yığın kırıksıklığın ortasında sadece fersiz bir ışık görüyordum. Oturduklarında, çoğu bana bakıp çekingen çekingen başlarını salladılar, dudakları, dişsiz ağızlarının içine kaçmıştı, bana selam mı veriyorlardı, yoksa bir tik miydi bu, pek bilemedim. Ama galiba beni selamlıyorlardı. O sırada, hepsinin karşımda, kapıcının etrafında oturup başlarını sallamakta olduklarını fark ettim. Bir ara onların, beni yargılamaya geldikleri gibi gülünç bir duyguya da kapıldım.

Biraz sonra kadınlardan biri ağlamaya başladı. İkinci sırada, arkadaşlarından birinin arkasında olduğu için onu iyice göremiyordum. Küçük küçük hıçkırıklarla, düzenli bir şekilde ağlıyordu. Hiç durmayacakmış gibi geliyordu bana. Ötekilerin onu işitmiyormuş gibi bir halleri vardı. Hepsi çökük, asık yüzlü ve sessizdiler. Tabuta, bastonlarına ya da herhangi başka bir şeye bakıyorlar, ama hep ona bakıyorlardı. Kadın boyuna ağlıyordu. Onu tanımadığım için bu haline çok şaşırıyordum. "Artık ağlamasa," diye düşünüyordum ama bunu kendisine söylemeye cesaret edemiyordum. Kapı görevlisi ona doğru eğilip bir şeyler söyledi ama kadın başını salladı, bir-iki söz kekeleydi ve aynı düzenle ağlamaya devam etti. O zaman görevli bana doğru gelip yanıma oturdu. Epey zaman sonra da

yüzüme bakmadan, “Annenizin çok yakın arkadaşıydı,” diye açıkladı; “Buradaki tek dostum oydu, şimdi kimsem kalmadı artık,’ diyor.”

Uzun zaman böylece durduk. Kadının iç çekişleri, hıçkırıkları gittikçe seyrekleşti. Sık sık burnunu çekiyordu, sonunda sustu. Artık uykum yoktu, ama yorgundum ve böbreklerim ağrıyordu. Şimdi de, bütün bu insanların sessizliği ağır gelmeye başlamıştı bana. Yalnız ara sıra acayip bir gürültü duyuyor, bunun ne olduğunu anlayamıyordum. Sonunda işin içyüzünü anladım. İhtiyarlarından birkaçı yanaklarının içini emiyorlar ve bu acayip şapırtıları bu yüzden çıkartıyorlardı. Öylesine düşüncelere dalmışlardı ki, kendileri bunun farkında değildi. Hatta bana öyle geliyordu ki, ortalarında yatmakta olan bu ölü, kendileri için hiçbir anlam ifade etmiyordu. Ancak şimdi, bunun yanlış bir izlenim olduğunu anlıyorum.

Kapıcının ikram ettiği kahveden hepimiz içtik. Sonrasını bilmiyorum artık. Gece vakti. Yalnız bir ara gözlerimi açtığımı, ihtiyarların –içlerinden biri hariç– oldukları yere büzüşmüş uyuduklarını gördüğümü hatırlıyorum; uyumayanı, bastonunu sımsıkı yakalamış, çenesini ellerinin üst kısmına dayamıştı. Sanki uyanmamı bekliyormuş gibi, gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Sonra yine uyumuşum. Fakat böbreklerim gittikçe daha fazla ağrımaya başladığı için uyandım. Tavan penceresinin üzerinde gün ağarmaya başlamıştı. Az sonra ihtiyarlarından birisi de uyandı, uzun uzun öksürdü. Damalı, kocaman bir mendilin içine tükürüyordu, her balgam ta içinden sökülüp geliyordu sanki. Ötekileri de uyandırdı, kapı görevlisi artık gitmeleri gerektiğini söyledi. Kalktılar. Bu rahatsız gece oturması yüzünden benizleri kül gibi olmuştu. Çıkarken hepsi elimi sıktılar, buna çok şaşıtm, tek söz etmeden geçirdiğimiz bu gece, aramızdaki samimiyeti artırmıştı sanki.

Yorgundum. Kapı görevlisi beni odasına götürdü, orada elimi yüzümü yıkadım. Bir sütlü kahve daha içtim, çok güzeldi. Dışarıya çıktığım zaman iyiden iyiye sabah olmuştu. Marengo'yu denizden ayıran tepelerin üzerinde, gökyüzü kızılıklarla doluydu. Bu tepelerin üzerinden aşan rüzgâr, buraya bir tuz kokusu getiriyordu. Güzel bir gün olacaktı. Çoktan beridir kırlara gitmemiştim, annem olmasa gezip dolaşmaktan ne kadar hoşlanacağımı hissediyordum.

Fakat avluda, bir çınar ağacının altında bekledim. Serin toprağın kokusunu içime çekişiyordum. Artık uyku yoktu. Bürodaki arkadaşları düşündüm. Bu saatte işe gitmek için yataklarından kalkmaktaydılar. Benim için en güç olanı, hep bu saatti. Bunları biraz daha düşündüm, fakat binaların içinde çalmakta olan bir çanın sesi beni düşüncelerimden ayırdı. Pencerelerin ardında bir karmaşa yaşandı, sonra her şey sakinleşti. Güneş gökyüzünde biraz daha yükselmiş, ayaklarımı ısıtmaya başlıyordu. Kapı görevlisi avluyu aşır geldi, "Sizi Müdür istiyor," dedi. Müdür'ün odasına gittim. Bana birtakım kâğıtlar imzalattı. Siyah bir ceket ile çizgili pantolon giymiş olduğunu gördüm. Telefon ahizesini eline aldı, bana, "Cenaze memurları demin geldi," dedi. "Onlara, gelin de tabutu kapatın, diyeceğim. Öncesinde, annenizin yüzünü son defa görmek ister misiniz?" Ben, "Hayır," dedim. O zaman sesini alçaltarak telefonda, "Figeac, söyleyin onlara, gidebilirler," dedi.

Sonra bana, cenazeye katılacağını söyledi, ben de ona teşekkür ettim. Çalışma masasının başına geçip oturdu. Kısa bacaklarını üst üste attı. Cenazede o, ben, bir de nöbetçi hastabakıcının bulunacağını söyledi. Prensipler olarak huzurevi sakinleri cenaze törenlerine katılamazlarmış. Yalnız tabutun başında beklemelerine izin vermiş. "İnsaniyet meselesi," dedi. Ama bu sefer, annemin

eski bir arkadaşına cenazede bulunmak için izin vermişti: “Thomas Pérez adında birisiydi bu. Bunu söylerken Müdür gülümsedi. Bana, “Anlıyorsunuz ya, biraz çocukça bir duygu bu,” dedi, “ama anneniz ile o, hiç birbirlerinden ayrılmazlardı. Yurtta herkes onlara takılırdı, Pérez’e, ‘Senin nişanlı,’ diyorlardı. O da gülüyordu. Hoşlarına gidiyordu bu. İşin doğrusu şu ki, Madam Meursault’nun ölümü ona çok dokundu. Ben de izin vermezlik edemedim. Fakat hekimin tavsiyesi üzerine, onun dün akşam cenazeyi beklemesine engel oldum.”

Epey bir zaman ses çıkarmadan durduk. Müdür ayağa kalktı ve odasının penceresinden baktı. Bir ara. “Hah,” dedi, “Marengo papazı geldi. Erken davranmış.” Sonra köyün içindeki kiliseye gitmek için en azından üç çeyrek saatlik yol yürümek gerektiğini söyledi. Aşağıya indik. Binanın önünde Papaz’la ilahileri, duaları okuyacak olan iki çocuk vardı. Çocuklardan biri elinde bir buhurdan tutuyordu, Papaz ona doğru eğilmiş, gümüş zincirin uzunluğunu ayarlamakla meşguldü. Biz gelince Papaz doğruldu. “Oğlum,” diye hitap ederek bana bir-iki söz söyledi. İçeriye girdi; ben de peşi sıra yürüdüm.

Tabutun kapağının vidalanmış olduğunu, orada siyahlar giyinmiş dört erkeğin bulunduğunu bir bakışta gördüm. Aynı anda Müdür’ün bana, arabanın yolda beklediğini, Papaz’ın da duaya başladığını söylediğini duydum. O andan itibaren her şey çok çabuk olup bitiverdi. Adamlar ellerinde bir örtüyle tabuta doğru ilerlediler. Papaz, maiyeti, Müdür ve ben dışarıya çıktık. Kapının önünde tanımadığım bir hanım vardı. Müdür, benim için, “Mösyö Meursault,” dedi. Bu hanımın adını duymadım, ama onun nöbetçi hastabakıcı olduğunu anladım. Kadın hiç gülümsemeden kemikli ve uzun yüzünü eğdi. Sonra cenazenin geçmesi için sıraya dizildik. Tabutu taşıyanların peşi sıra yürüyerek huzurevinden çıktık. Araba

kapının önündeydi. Cilalı, ince uzun ve parlak biçimiyle bir kalem kutusunu andırıyordu. Arabanın yanında töreni idare edecek olan ufak tefek, gülünç kılıklı bir adamla yapmacık, iğreti tavırlı bir ihtiyar duruyordu. Bunun Mösyö Pérez olduğunu anladım. Başında yuvarlak tepeli, geniş kenarlı, yumuşak, keçeden bir şapka (tabut, kapıdan çıkarken şapkasını çıkardı) sırtında da pantolonunun paçaları kunduraların üzerine dökülmüş bir elbise vardı. Boynuna kocaman, beyaz yakalı gömleğine pek ufak gelen siyah bir fiyonk bağlamıştı. Kara noktalarla benekli burnun altındaki dudakları titriyordu. Oldukça ince telli, beyaz saçlarının arasından acayip şekilde sarkık ve basık kulakları çıkmıştı. Bu renksiz çehrede bu kan kırmızı kulakların bulunuşu, bende hayret uyandırdı. Cenaze törenini idare eden adam, bize yerlerimizi gösterdi. Papaz önde yürüyor, sonra araba geliyordu. Arabanın etrafında dört kişi vardı. Arkasında Müdür, ben ve en geride nöbetçi hastabakıcı ile Mösyö Pérez duruyorduk.

Gökyüzü şimdiden güneşli, ıslıl ısıldı. Güneşin ağırlığı toprağın üzerine çökmeye başlıyor ve sıcaklık hızla artıyordu. Bilmem neden, yola çıkmadan önce epey zaman bekledik. Koyu renk elbiselerimin içinde bunalmıştım. Şapkasını başına takmış olan ufak tefek ihtiyar, onu tekrar çıkardı. Biraz ona doğru dönmüş kendisini seyrediyordum ki, Müdür bana ondan bahsetti. Annem ile Mösyö Pérez'in çoğu zaman yanlarında bir hastabakıcıyla beraber, akşamları köye kadar bir gezinti yaptıklarını söyledi. Etrafımdaki kır manzarasına baktım. Göge, yakın tepelere giden sıra servileri, bu kızılı yeşilli toprağı, bu seyrek ve çizgileri belirgin evleri seyrederken annemi anlıyordum. Bu dolaylarda akşam saati, hüznü bir sü-kûn devresi gibi olmalıydı herhalde. Bugünse, güneşin taşkın ışınları manzarayı ürpertip titreterek onu yabani ve yorucu bir hale sokuyordu.

Varoluşçu edebiyatın en önemli temsilcilerinden biri olan Albert Camus, politik söylemlerle sesini yükseltmedi ama fısıldayarak bile depremler yarattı, çağdaşlarını derinden etkiledi.

© Galimur Arçın

1942'de yayımlanan *Yabancı*, romancı, tiyatro yazarı ve düşünür olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yalnız Fransa'da değil tüm dünyada kuşağının sözcüsü ve yol göstericisi olarak kabul edilen Albert Camus'nün, ilk ve en çok ses getiren yapıtıdır. Romanda, bir Arap'ı öldüren ama bu suçtan çok, gerçek duygularını dile getirdiği ve toplumun istediği kalıba girmeyi reddettiği için dışlanan bir "yabancı" aracılığıyla, XX. yüzyıl insanının içine düştüğü yabancılaşma anlatılır. Bir türlü ele geçirilemeyen "anlam"ın sürekli arınışını, bilincin toplumdan ve dış dünyadan kopuşunu, topluma yabancı duran kahramanın çevresiyle ve toplumla arasındaki çatışmayı anlatan roman, büyüleyici gücünü arka plandaki derin ve suskun acıdan alır. Camus, genç kahramanı Meursault'nun dış dünya ile arasına koyduğu mesafeyi, kendine ve topluma yabancılaşmasını, annesinin ölümü dahil her şeye nesnel bir biçimde yaklaşmasını büyük bir ustalıkla dile getirir.

ISBN 978-975-07-1570-9

9 789750 715709